

oznaczamy cykl publikacji poświęconych historii katolickich parafii na Grodzieńszczyźnie. Będziemy powoli poruszać się z Grodna w różnych kierunkach i dowiadywać się o najciekawszych rzeczach nie tylko parafii, lecz także o miejscowościach, w których się znajdują.

W

ieś Hoża należy do najstarszych miejscowości na terenie dzisiejszego rejonu grodzieńskiego. Materiały archeologiczne świadczą o istnieniu posiadłości w pobliżu rzek Hożki i Niemna już w XIII wieku, jednak pierwsza dokładna wzmianka o Hoży pochodzi z 1385 roku.

W „Opisach dróg litewskich”, które układali krzyżacy w celu wytyczenia najdogodniejszych szlaków na terytorium Wielkiego Księstwa Litewskiego, jest wzmianka o miejscowości „Ussa” lub „Vsa”, w pobliżu której oddziały krzyżackie przeprawiły się w bród przez Niemen i prawym brzegiem rzeki szły do Grodna. Właśnie tak w tłumaczeniu na język staroniemiecki brzmiała nazwa Oży, starożytnej miejscowości nad Niemnem. † Parafia powstała na mocy przywileju wielkiego księcia litewskiego Kazimierza w 1492 roku, ze względu na potrzeby duchowe mieszkańców dużych obszarów po obu brzegach Niemna. Na jego polecenie zbudowano tu kościół pw. św. Pawła Apostoła. Przywilej ten w 1494 roku potwierdził wielki książę Aleksander. Terytorium parafii obejmowało ziemie zamieszkane głównie przez Bałtów lub ich słowiańskich potomków. Nazwę miejscowości Oża niektórzy badacze wywodzą od litewskiego „ożys” – dziki kozioł, sarna, a niektórzy – od bałtyckiego słowa „ąžuolas” – dąb, ponieważ na brzegach Niemna we wczesnym średniowieczu było wiele dębów, od dawna wyciętych przez pierwszych osiedleńców Grodzieńszczyzny.

Parafia w Oży była bardzo duża i posiadała znaczne posiadłości poza Niemnem. Na lewym brzegu rzeki, gdzie dziś leży wieś o tej samej nazwie, znajdował się nadział ziemi Mońkowicze, albo Mońkowce. Parafia posiadała 7 jezior rybnych w pobliżu obecnej wsi Kalety, które nosiły nazwy Kawienia, Jandrenia, Czornaje, Dougaje, Kruglaczak, Wienzowiec i Noczwidak. Mniej więcej w tym czasie Oża uzyskała status miasta i przekształciła się w centrum powiatu Ożskiego. Powiat znajdował się po obu stronach Niemna, wąskim pasem ciągnął się na północny zachód aż do granicy pruskiej, a na południu graniczył z powiatem grodzieńskim (według materiałów z 1561 roku granica powiatów grodzieńskiego i ożskiego przebiegała na północ od wsi Zarica). Granice powiatu pokrywały się na ogół z granicami rzymskokatolickiej parafii w Ożach. Na południe od niego żyła głównie ludność prawosławna, dlatego niektórzy badacze uważają, że granica powiatów ożskiego i grodzieńskiego odpowiadała

słowańsko-litewskiej granicy etnograficznej końca XV wieku.

y

W 1655 roku, podczas wojny między Rzeczpospolitą a Carstwem Moskiewskim, Oża została spalona przez wojska moskiewskie. Wtedy też spłonął zabytkowy kościół. Odbudowę miejscowości zaczęto już nie na pierwotnym miejscu – na wzniesieniu na południe od Hożanki, ale nieco na północ. Z powstaniem nowego kościoła wiąże się legenda, że miejscowa mieszkanka ukryła w krzakach obraz Matki Bożej ze spalonego kościoła i właśnie w tym miejscu pojawiła się Maryja Panna i poprosiła o zbudowanie tu nowego kościoła.

Splądrowane i zdegradowane wojną miasteczko Sejm 1662 roku wyznaczył jako rekompensatę szlachcie, uciekającej z województwa smoleńskiego, które odeszło do Carstwa Moskiewskiego. Chociaż od tej pory Hoża była zwykłą wsią, to jednak nadal pozostawała religijnym centrum okolicy. W 1715 roku przy plebanii kościoła istniała szkoła, w której uczyło się kilkoro dzieci. Według inwentarza z 1838 roku do parafii Hoży należało 210 dziesięcin ziemi, kilka folwarków we wsi Barbarycze oraz folwark Plebaniszki z młynem nad rzeką Lesznicą i krochmalnią. Osiem osób posługiwało przy kościele (praczki, dorożkarz, kucharz), troje – przy przytułku kościelnym.

Kościół św. Apostołów Piotra i Pawła został zbudowany na początku 1860 roku według projektu grodzieńskiego architekta Jakuba Fordona – ojca Sługi Bożego o. Melchiora Fordona. Kościół ten, zachowany do dziś, jest już trzecią świątynią w Hoży. Na miejscu drugiego kościoła, istniejącego w XVII-XIX wieku, obecnie znajduje się hożańskie leśnictwo. Znajdują się tam nagrobki rodu Sylwestrowiczów – wieloletnich właścicieli Hoży.

Kolejny cud miał miejsce w Hoży w lutym 1915 roku. Wojska niemieckie rozgromiły w augustowskich lasach korpus armii rosyjskiej i podeszły do fortów twierdzy grodzieńskiej. Mocna walka rozegrała się o przeprawę przez Niemen koło Hoży. Na dzwonnicy kościoła

Parafia w Hoży

Wpisany przez Андрэй Вашкевіч
27.09.2020 00:00

żołnierze rosyjscy wyposażyli punkt obserwacyjny w celu koordynowania ognia swojej artylerii. Niemcy ostrzelali kościół i ten stanął w płomieniach. Wtedy nad płonąca świątynią ukazała się Matka Boża, zdjęła swój płaszcz i rzuciła go na budynek. Kościół został uratowany i nadal cieszy swoim widokiem parafian i wszystkich, którzy przejeżdżają obok drogą z Grodna do Druskiennik.